

Wall Streeti pokker

Oli 1986. aasta algus. See oli minu firma Salomon Brothersi allakäigu esimene aasta. Meie juhatuse esimees John Gutfreund tõusis oma lauast kauplemissaali eesotsas ja läks jalutama. Polnud hetkegi, mil maaklerid kauplemissaalis miljardite dollaritega ei riskinuks. Lihtsalt ringi jalutades ja maakleritele küsimusi esitades tunnetas Gutfreund saali pulssi. Mingi kõhedust tekitav kuues meel juhatas teda ikka just sinna, kus parajasti oli mingi kriis. Gutfreund paistis haistvat raha kadumist.

Ta oli viimane inimene, keda pingul närvidega maakler näha tahtnuks. Gutfreundil (kelle nime hääldati nagu sõnu *good friend* ehk hea sõber) oli komme sulle selja tagant ligi hiilida ja siis sind üllatada. Temale see meeldis, aga sulle küll mitte. Sina olid korraga kahe telefoni otsas ja püüdsid katastroofi ära hoida ning sul polnud aega ümber pöörata ja vaadata. Seda polnud tarviski. Teda oli tunda. Sinu lähiümbrus hakkas tõmbema nagu lange-tõbiste palat. Inimesed teesklesid, et on millegagi paaniliselt hõivatud, jõllitades samal ajal pingsalt mingit punkti otse su

pea kohal. Sa tundsid kontides külmajudinat, mis minu arvates on sama sorti tundeelamus kui väikse karvase eluka närviline tõmblus, kui grislikaru talle vaikselt ligi hiilib. Peas lõi plärisema äratuskell: Gutfreund! Gutfreund! Gutfreund!

Sageli juhatuse esimees lihtsalt hõljus seal natuke aega ja läks siis minema. Sa ei pruukinudki teda näha. Kahel sellisel juhul oli ainuke märk temast julka meenutav tuhk mu tooli kõrval põrandal, mille ta minu arvates oli sinna jätnud visiitkaardiks. Gutfreundi sigarituhapabulad olid pikemad ja püsisid paremini koos kui keskmise Salomoni ülemuse omad. Ma olen ikka arvanud, et ta suitsetas teistest kallimat kraami, ostetud mõne eest sellest 40 miljonist dollarist, mille ta 1981. aastal Salomon Brothersi müügi pealt tasku pistis (või mõne eest neist 3,1 miljonist dollarist, mis ta endale 1986. aastal maksis ning mida oli palju rohkem, kui sai ükski teine Wall Streeti tegevjuht).

Tol 1986. aasta päeval tegi Gutfreund aga midagi kummalist. Selle asemel, et meid kõiki kabuhirmuga täita, siirdus ta otsejoones Salomon Inc juhatuse liikme ja ühe Salomoni parima võlakirjamaakleri John Meriwetheri laua juurde. Nad vahetasid sosinal mõned sõnad. Ümbritsevad maaklerid kikitasid kõrvu. Sellest, mida Gutfreund ütles, on saanud Salomon Brothersis legend ning ühtlasi lahutamatu osa firma korporatiividentiteedist. Ta ütles: „Üks käsi, miljon dollarit, ei mingeid pisaraid.“

Üks käsi, miljon dollarit, ei mingeid pisaraid. Meriwether sai otsekohe aru, mida see tähendab. Wall Streeti kuningas, nagu Business Week oli Gutfreundi kutsuma hakanud, tahtis mängida miljoni dollari peale ühe käe jagu mängu, mida kutsuti Wall Streeti pokkeriks. Ta mängis seda Meriwetheri ja kuue Meriwetheri alluvuses töötava noore võlakirjade arbitraaži maakleriga enamikul pärastlõunail ning teda pügati tavaliselt halastamatult. Mõne maakleri sõnul oli Gutfreund kõvasti kehvem mängija. Teised aga, kes pidasid John Gutfreundi kõikvõimsaks – ja neid oli palju – sõnasid, et ta kaotas meelega, ehkki jäi mõistatuks, et millise eesmärgiga.

Gutfreundi väljakutse tegi sedapuhku kummaliseks panuse suurus. Tavaliselt ei ületanud tema panused mõndasadat dollarit. Miljon oli ennekuulmatu. Viimased kolm sõna „ei mingeid pisa-raid“ tähendasid, et kaotajalt eeldati tohutu vaeva ja valu talumist, kuid ta ei tohtinud selle pärast vinguda, viriseda ega haliseda. Ta pidi lihtsalt kõrva lidusse tõmbama ja oma vaesuse endale hoidma. Aga milleks, võib tekkida sul küsimus, kui sa pole Wall Streeti kuningas. Milleks seda üldse teha? Miks kutsuda välja just Meriwether, mitte mõni väiksem nina haldusjuhtide seast? See paistis olevat täiesti arulage. Meriwether oli mängu kuningas, Salomon Brothersi kauplemissaali Wall Streeti pokkeri tšempion.

Teisest küljest õpid sa kauplemissaalis seda, et Gutfreundi sugustel võitjatel on millegi tegemiseks alati mõni põhjus. See põhjus ei pruugi olla kõige parem, kuid vähemalt mõlgub neil mõttes mõni kontseptsioon. Mina Gutfreundi pähe ei näinud, kuid tean, et iga viimane kui poiss kauplemissaalis mängis hasart-mänge ning tema tahtis ilmtingimata olla üks poistest. Minu arvates mõlkus Gutfreundil sel hetkel mõttes soov näidata, kui julge ta on – umbes nagu poisil, kes hüppab kõrgest tornist vette. Kes oluks selleks parem kui Meriwether? Lisaks oli Meriwether ilmselt ainuke maakler, kel oli mängimiseks nii piisavalt raha kui ka närvi.

Kogu see absurdne olukord tuleb asetada konteksti. John Meriwether oli oma karjääri vältel teeninud Salomon Brothersile sadu miljoneid dollareid. Tal oli inimeste seas haruldane ning maaklerite seas hinnatud võime oma meeleseisundit varjata. Enamik maaklereid reedab kõnemaneeeri või liigutustega, kas nad teenivad või kaotavad raha. Nad on kas liiga sundimatud või liiga pinges. Meriwetherist ei olnud seda mitte kunagi aru saada. Tal oli võites täpselt samasugune poolpinges nagu ees kui kaotades. Tal oli minu arvates võime hoida ohjes kaht emotsiooni, mis maakleritele tavaliselt saatuslikuks saavad – hirmu ja ahnust – ning minu arvates oli ta seetõttu nii suursugune, kui suursugune üks raevukalt iseenda huvisid silmas pidav inimene üldse olla saab.

Salomonis pidasid paljud teda Wall Streeti parimaks maakleriks. Salomonis räägiti temast üksnes aukartust täis toonil. Tema kohta öeldi: „Ta on siin parim ärimees,“ või „parim riskija, keda ma eales olen näinud,“ või „väga kibe käsi Wall Streeti pokkeris.“

Meriwether lummas kõiki noori maaklereid, kes tema alluvuses töötasid. Tema poisid olid 25- kuni 32-aastased (ta ise oli umbes 40). Enamikul neist oli doktorikraad matemaatikas, majanduses ja/või füüsikas. Kui nad Meriwetheri laua juurde jõudsid, läks neil aga meelest, et nad peaksid olema kiretud intellektuaalid. Neist said jüngrid. Wall Streeti pokkerist sai neile kinnisidee. Nad pidasid seda oma mänguks. Ja nad võtsid seda nii tõsiselt kui ei keegi teine kunagi varem.

John Gutfreund oli nende mängus alati autsaider. Neile ei olnud eriti tähtis, et Business Week pani ta esikaanele ja kutsus teda Wall Streeti kuningaks. Tähendab, mõnes mõttes selles asja iva oligi. Gutfreund oli Wall Streeti kuningas, kuid Meriwether oli mängu kuningas. Kui pressid džentelmenid Gutfreundile krooni pähe panid, oli peaaegu kuulda, mida maaklerid mõtleavad: *Tuimad näod ja tüütud nimed / esikaanel pole ime*. Hea küll, kunagi oli Gutfreund ka maakler olnud, kuid see oli niisama asjakohane kui mõne vanaeide jutt, et kunagi oli ta päris kena tibi.

Vahel paistis ka Gutfreund ise sellega nõustuvat. Talle meeldis kaubelda. Võrreldes juhtimisega oli kauplemine imeliselt vahetu. Sa panid panused ning kas võitsid või kaotasid. Võidu puhul sind imetleti, kadestati ja kardeti kuni tippjuhtkonnani välja ning asja eest: saak oli sinu käpa all. Firmat juhtides said sa muidugi ka kätte oma osa kadedust, hirmu ja imetlust, kuid üldse mitte õigetest põhjustel. *Sa ei teeninud Salomonile raha. Sa ei riskinud*. Sa olid nende pantvang, kes raha tegid. Nemad riskisid. Nad tõestasid oma üleolekut iga päev, kui tulid riskiga toime paremini kui ülejäänud riskiv maailm. Raha tuli Meriwetheri-sugustelt riskijalt ning see, kas raha tuleb või ei tule, polnud enam Gutfreundi teha. Seepärast paljud arvasidki, et selline tormakas väljakutse

arbitraaži* kuningale oli Gutfreundi viis näidata, et temagi on tegija. Ja praalimiseks oli Wall Streeti pokker ainuõige viis. See mäng oli maaklereile tohutult tähtis. John Meriwetheri suguste arvates oli Wall Streeti pokkeril võlakirjadega kauplemisega palju ühist. See pani maakleri iseloomu proovile. See teritas maakleri instinkte. Hea mängur oli hea maakler ja vastupidi. Me kõik mõistsime seda.

Mäng ise on järgmine. Wall Streeti pokkeris moodustab grupp inimesi – kahest kümneni – ringi. Iga mängija hoiab ühedollarist rahatähte rinna vastas. Vaimsuselt on mäng sarnane kaardi-mänguga „Valetamine“. Mängija püüab teisi enda rahatähele trükitud seerianumbriga haneks tõmmata. Üks maakler alustab „panusega“. Ta ütleb näiteks: „Kolm kuut.“ Sellega mõtleb ta seda, et kõigi mängijate ning sealhulgas tema enda rahatähtede seerianumbris on vähemalt kolm kuut.

Esimese panuse järel liigub mäng ringis päripäeva. Oletagem, et panus on kolm kuut. Panuse tegijast vasakul istuval mängijal on nüüd valida kahe võimaluse vahel. Ta saab kas teha suurema panuse (kas seesama hulk suuremaid numbreid [kolm seitset, kaheksat või üheksat] ja suurem hulk ükskõik milliseid numbreid [näiteks neli viit]) või siis „välja kutsuda“ – umbes nagu öelda „valetad!“.

Pakkumine läheb aina kõrgemale, kuni kõik ülejäänud mängijad soostuvad ühe mängija panuse välja kutsuma. Siis ja alles siis näitavad mängijad oma seerianumbreid ja tuvastavad, kes keda blufib. Kõige selle keskel ketrab hea mängija pea pidevalt tõenäosusi. Milline on statistiline tõenäosus, et näiteks neljakümnes juhuslikult genereeritud seerianumbris on igaühes kolm kuut? Suurepärasele mängijale on aga matemaatika mängu lihtne osa. Raske osa on teiste mängijate nägude lugemine. Asi läheb veelgi

* Arbitraaž rahanduses on kasumi teenimine hindade erinevuselt mitmel turul; sarnaste tehingute kombinatsiooni koostamine väärtpapereist, mis võimaldavad erineva hinnastamise korral n-ö riskitava tulu (tegelikkuses see tulu muidugi riskitava pole). (Toimetaja märkus.)

keerulisemaks, kui kõik mängijad oskavad bluffida ja topelt-bluffida.

Sellel mängul on natuke kauplemise mekk man, just nagu piigivõitlus tekitab natuke sõjavälja tunde. Wall Streeti pokkeri mängija esitab endale mingi piirini neidsamu küsimusi kui maakler. Kas see on nutikas risk? Kas mul on tunne, et mul veab? Kui kaval on mu vastane? Kas ta teab, mida ta teeb, ning kui ei tea, kuidas tema teadmatust ära kasutada? Kui ta teeb kõrge panuse, siis kas ta bluffib või on tal tõesti tugev käsi? Kas ta püüab meelitada mind rumalat panust tegema või on tal tõesti nelik käes? Kõik mängijad otsivad teiste juures nõrkusi, ettearvatavust ja mustreid ning püüavad neid iseenda juures vältida. Kõik Goldmani, Sachsi, First Bostoni, Morgan Stanley, Merrill Lynchi ja teiste Wall Streeti firmade võlakirjamaaklerid mängivad mingisugust varianti Wall Streeti pokkerist. Kõige kõrgemate panustega paik on aga tänu John Meriwetherile Salomon Brothersi New Yorgi võlakirjakauplemissaal.

Wall Streeti pokkeri mängija aukodeks meenutas revolvrikangelase aukodeksit. Maakler pidi kõik väljakutsed vastu võtma. Selle koodeksi – ehk tema enda koodeksi – tõttu tundis John Meriwether kohustust mängida. Ent ta teadis, et see on lollus. Temal polnud sealt midagi head loota. Tema võidu puhul läheks Gutfreund endast välja. Sellest ei tuleks midagi head. Kui ta aga kaotaks, tähendaks see miljonit dollarit vastu pükse. See oli hullem kui ülemuse välja vihastamine. Ehkki Meriwether oli kaugetl parem mängija, võis üheainsa kae korral juhtuda mida tahes. Tulemus võis kergesti sõltuda vedamisest. Meriwetheri päevade sisu hommikust õhtuni oli lollide panuste vältimine ning seda siin ei kavatsenud ta kindlasti vastu võtta.

„Ei, John,“ ütles ta. „Kui me selliste arvude peale mängime, tahan mina päris raha peale mängida. Kümme miljonit dollarit. Ei mingeid pisaraid.“

Kümme miljonit dollarit. Seda hetke nautisid kõik mängijad. Meriwether mängis Wall Streeti pokkerit juba enne, kui mäng

pihta hakkas. Ta bluffis. Gutfreund vaagis vastupakkumist. Nõustumine olnuks väga tema moodi. Juba selle mõtte kaalumine oli luksus, mis oli talle kindlasti väga meeltemööda. (Rikas on hea olla.)

Teisest küljest oli ja on kümme miljonit dollarit suur raha. Kaotuse korral oleks Gutfreundil järel vaid üksnes kolmkümmend miljonit või sealkandis. Tema naine Susan kulutas suuremat osa viieteistkümnest miljonist nende Manhattani korteri sisustamisele (Meriwether teadis seda). Ning kuna Gutfreund *oli* ülemus, ei kammitsenud teda ilmselgelt ka Meriwetheri koodeks. Kes teab? Võib-olla ta ei teadnudki Meriwetheri koodeksist. Võib-olla oli selle väljakutse mõte hoopis vaadata, kuidas Meriwether reageerib. (Isegi Gutfreund pidi imetlema kuningat tegutsemas nähes.) Seega Gutfreund loobus. Õigupoolest naeratas ta endale omast pingutatud naeratust ja sõnas: „Sa oled hull peast.“

Ei, mõtles Meriwether. Lihtsalt väga-väga hea.